

Sygn. akt III AUa 141/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka (spr.) SSO del. Beata Góraska
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 23 października 2014 r. w Szczecinie

sprawy A. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 4 grudnia 2013 r. sygn. akt VII U 10/13

oddala apelację.

SSO del. Beata Góraska SSA Urszula Iwanowska SSA Barbara Białecka

III AUa 141/14

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z 16 listopada 2012 roku, po rozpoznaniu wniosku ubezpieczonej A. S. (poprzednio S.) z 25 września 2012 roku, odmówił jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, ponieważ orzeczeniem komisji lekarskiej ZUS z 19 listopada 2012 roku wnioskodawczyni nie została uznana za osobę niezdolną do pracy w związku z wypadkiem przy pracy.

Z powyższą decyzją nie zgodziła się ubezpieczona, która w odwołaniu z 14 grudnia 2012 roku wniosła o przyznanie prawa do renty na dalszy okres. W uzasadnieniu wskazała, że nie jest w stanie podjąć żadnego zatrudnienia z powodu schorzenia okulistycznego, tj. braku widzenia w jednym oku, wysokiego ciśnienia w drugim oku, pogarszającego wzrok, podniosła, że stale przyjmuje leki przeciwbólowe oraz środki farmakologiczne na jaskrę i suche oko.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 4 grudnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VII wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał ubezpieczonej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy na okres od złożenia wniosku z 25 września 2012 r. do 31 lipca 2015.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły przyjęte przez Sąd Okręgowy, następujące ustalenia faktyczne i ocena prawna:

A. S. (poprzednio S.) urodziła się (...). Aktualnie legitymuje się ona wykształceniem średnim technicznym w zawodzie technik ekonomista. W wyuczonym zawodzie jednak nigdy nie pracowała. W okresie swojej aktywności zawodowej w latach 1988-2009 ubezpieczona pracowała na stanowisku sprzedawcy, szwaczki, bufetowej oraz pracownika montażu łańcuchów.

W dniu 5 maja 2008 roku A. S., zatrudniona na stanowisku pracownika montażu łańcuchów w (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G., uległa wypadkowi przy pracy, doznając tępego urazu oka lewego, w tym rany perforującej rogówki i twardówki oraz przepukliny tęczówki oka. Po przewiezieniu do szpitala dokonano zszycia rogówki, twardówki oraz spojówki. W związku z ww. urazem A. S. doznała zaćmy pourazowej, a nadto stwierdzono u niej liczne zrosty przednie i częściowe zarośnięcie źrenicy oka lewego. W okresie od 1 maja 2010 roku do 31 lipca 2012 roku A. S. była uprawniona do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, jakiemu uległa 5 maja 2008 roku. Kolejny wniosek o przyznanie prawa do ww. świadczenia na okres po 31 lipca 2012 roku ubezpieczona złożyła w organie rentowym 25 września 2012 roku.

Aktualnie u A. S. rozpoznaje się:

- stan po urazie lewej gałki ocznej, w związku z którym ubezpieczona jest osobą praktycznie jednooczną z prawidłowym anatomicznie i czynnościowo okiem prawym,
- zmiany zwyrodnieniowo-dyskopatyczne kręgosłupa szyjnego i lędźwiowo-krzyżowego z zespołem bólowym w wywiadzie,
- otyłość,
- nadciśnienie tętnicze.

W badaniu okulistycznym oka lewego stwierdza się bliźnię twardówki 3 mm na 8 mm, przekraczającą rąbek rogówki i dochodzącą do płatką przeszczepu. Przeszczepiony płatek rogówki zdecentralizowany, przylega prawidłowo. Komora przednia głęboka. Źrenica zniekształcona – w kształcie rombu, ze słabą reakcją na światło. Wtórne mętnienie tylnej torby soczewki. Zmiany chorobowe narządu wzroku - w aktualnym stopniu ich klinicznego zaawansowania – czynią z ubezpieczonej osobę częściowo niezdolną do pracy, okresowo do 31 lipca 2015 roku, a niezdolność ta istnieje nadal po 31 lipca 2012 roku i ma związek z wypadkiem przy pracy, jakiemu A. S. uległa 5 maja 2008 roku. Ze względu na powypadkową jednoocność A. S. utraciła zdolność do pracy w zawodach, w których wymagane jest widzenie obuoczne, w tym do pracy w charakterze kucharki, szwaczki oraz pracownika montażu.

Stan oka lewego nie ulegnie poprawie i ubezpieczona pozostanie dożywotnio osobą praktycznie jednooczną, jednak z uwagi na młody wiek oraz stopień adaptacji do jednoocności w przyszłości możliwe będzie przekwalifikowanie zawodowe. Po podniesieniu kwalifikacji zawodowych możliwe jest również wykonywanie przez ubezpieczonej pracy w charakterze ekonomisty. Natomiast pozostałe zmiany chorobowe, dotyczące narządu ruchu, układu krążenia i metabolizmu nie dają podstaw do orzekania długotrwałej częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy stwierdził, że na zasadzie art. 6 ust. 1 pkt 6 w zw. z art. 3 ust. 1 w zw. z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2009 r. nr 167, poz. 1322 ze zm.) odwołanie A. S., okazało się uzasadnione.

Sąd pierwszej instancji podniósł, że wobec prezentowanego przez organ rentowy stanowiska, tj. uznania ubezpieczonej po 31 lipca 2012 roku za osobę zdolną do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, istota sporu w rozpoznawanej sprawie sprowadzała się do ustalenia, czy stan zdrowia A. S. czyni z niej osobę niezdolną do pracy, a jeśli tak, to w jakim stopniu oraz czy jest to spowodowane wypadkiem przy pracy, jakiemu uległa 5 maja 2008 roku. Wskazał, że ustalenia w tym przedmiocie poczynił w oparciu o analizę dokumentacji rentowej i medycznej A. S. oraz w szczególności na podstawie przeprowadzonego w toku postępowania sądowego dowodu z opinii biegłych sądowych, lekarzy specjalistów z zakresu okulistyki, neurologii oraz medycyny pracy. W ocenie Sądu Okręgowego biegli ww. specjalności rozpoznali u powódki schorzenia i przekonująco wyjaśnili, które z nich i dlaczego czynią z niej osobę częściowo niezdolną do pracy w związku z wypadkiem przy pracy i w jakim okresie. Kluczowa dla rozstrzygnięcia w tym zakresie okazała się ocena dokonana przez biegłą z zakresu okulistyki, ponieważ to stan narządu wzroku (jednooczność) oraz stwierdzone w tym zakresie zmiany chorobowe pod postacią blizny twardówki oka lewego o wymiarach 3 mm na 8 mm, przekraczającej rąbek rogówki i dochodzącej do płatką przeszczepu, zniekształcenia źrenicy oka lewego (w kształcie rombu), ze słabą reakcją na światło oraz wtórnego mętnienia tylnej torby soczewki. – w aktualnym stopniu ich klinicznego zaawansowania – czynią z ubezpieczonej osobę częściowo niezdolną do pracy, okresowo do 31 lipca 2015 roku, a niezdolność ta istnieje nadal po 31 lipca 2012 roku i ma związek z wypadkiem przy pracy. Natomiast pozostałe zmiany chorobowe, dotyczące narządu ruchu, układu krążenia i metabolizmu nie dają podstaw do orzekania długotrwałej częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy. Sąd Okręgowy wskazał, że jak wyjaśniła biegła z zakresu okulistyki, do której stanowiska przychyliła się także biegła z zakresu medycyny pracy, ze względu na powypadkową jednooczność A. S. utraciła zdolność do pracy w zawodach, w których wymagane jest widzenie obuocznego, w tym do pracy w charakterze kucharki, szwaczki oraz pracownika montażu. Stan oka lewego nie ulegnie poprawie i ubezpieczona pozostanie dożywotnio osobą praktycznie jednooczną, jednak z uwagi na młody wiek oraz stopień adaptacji do jednooczności w przyszłości możliwe będzie przekwalifikowanie zawodowe. Po podniesieniu kwalifikacji zawodowych możliwe jest również wykonywanie przez ubezpieczoną pracy w charakterze ekonomisty.

Sąd Okręgowy wskazał, że nie uszło jego uwadze to, że ubezpieczona legitymuje się wykształceniem średnim ekonomicznym w zawodzie technika ekonomisty. Niemniej w tym zakresie posiada ona jedynie kwalifikacje formalne, zdobyte ponad 20 lat temu. Ubezpieczona nigdy nie pracowała na stanowisku ekonomisty i w tym zakresie brak jej jakiegokolwiek praktyki, stąd kwalifikacje te są iluzoryczne, jakkolwiek formalnie ubezpieczona je posiada. Przy ocenie niezdolności do pracy dla celów rentowych bardziej istotne są zaś kwalifikacje rzeczywiste, gdyż ocena ta sprowadza się do stwierdzenia, w jakim stopniu wiedza i umiejętności, którymi dysponuje ubezpieczony, mogą być wykorzystane przez niego w pracy pomimo zaistniałych ograniczeń sprawności organizmu. Sąd Okręgowy zważył, że żadnego z dotychczas wykonywanych zawodów (szwaczka, bufetowa, pracownik montażu) z uwagi na stan narządu wzroku ubezpieczona nie może się podjąć, co jest wystarczające dla przyznania prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy.

Z powyższym orzeczeniem nie zgodził się organ rentowy, zaskarżając je w całości. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

- obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 6 ust. 1 pkt 6 ustawy wypadkowej w zw. z art. 12 i 13 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że wnioskodawczyni spełnia kryteria wymagane przepisami prawa by móc zostać uznaną za częściowo niezdolną do pracy, co warunkowało przyznanie prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 25 września 2012 r. do 31 lipca 2015 r.

- obrazę przepisów prawa procesowego tj. art. 278 w zw. z art. 233 k.p.c. poprzez uznanie, że wnioskodawczyni jest częściowo niezdolna do pracy w oparciu o sporządzone w toku postępowania niemiarodajne opinie biegłych

sądowych, przy pominięciu przez nich kwalifikacji ubezpieczonej do wykonywania zawodu technika ekonomisty i braku stwierdzenia, iż wnioskodawczyni nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania w całości ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, a nadto o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg. norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację, ubezpieczona wniosła o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja okazała się niezasadna i jako taka podlegała oddaleniu.

W ocenie Sądu Odwoławczego – wbrew zgłoszonym zarzutom apelacji – w przedmiotowej sprawie Sąd pierwszej instancji prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego, jak również dokonał wszechstronnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, w konsekwencji prawidłowo ustalając stan faktyczny sprawy. Sąd Apelacyjny ustalenia oraz rozważania prawne Sądu I instancji uznał i przyjął za własne, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania.

W sprawie spornym pozostawało wyłącznie to, czy stan zdrowia ubezpieczonej powstały w związku z wypadkiem przy pracy, jakiemu ubezpieczona uległa 5 maja 2008 roku, czyni ją nadal osobą niezdolną do pracy. Jak prawidłowo wskazał Sąd Okręgowy, zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2009 r. nr 167, poz. 1322 ze zm.), przy ustalaniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy z tytułu ubezpieczenia wypadkowego, do ustalenia wysokości tego świadczenia oraz jego wypłaty stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. 2009 Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

Czynniki uwzględniane przy ocenie stopnia i trwałości niezdolności do pracy wymienione są w art. 13 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Są to: okoliczności

o charakterze medycznym – stopień naruszenia sprawności organizmu i możliwość przywrócenia jej w drodze leczenia i rehabilitacji oraz okoliczności o charakterze socjalnym – możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy i celowość przekwalifikowania zawodowego, przy uwzględnieniu rodzaju i charakteru dotychczas wykonywanej pracy, poziomu wykształcenia, wieku i predyspozycji psychofizycznych. Kwestia oceny stanu zdrowia i w konsekwencji zdolności do pracy w tym weryfikacja orzeczeń lekarzy orzeczników, należy do sfery faktów, wymagających wiadomości specjalnych - wiedzy medycznej. Ustalenia w tym zakresie mogą być zatem dokonane wyłącznie na podstawie opinii biegłych, którzy taką wiedzę specjalną posiadają.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wbrew twierdzeniom organu rentowego, dokonanie przez Sąd Okręgowy ustaleń stanu faktycznego w oparciu o opinię biegłego lekarza specjalisty chorób oczu z dnia 24 kwietnia 2013 r., w której w sposób stanowczy biegła stwierdziła, że ubezpieczona jest częściowo niezdolna do pracy, było prawidłowe. Wynikające z tej opinii wnioski pozostają logicznie motywowane, wątpliwości nie budzi również przyjęta metoda badawcza. Z opinii tej w sposób jednoznaczny wynika, że niezdolność do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami, spowodowana jest jednoznacznością, powstałą na skutek wypadku przy pracy jakiemu ubezpieczona ulegała w 2008 r., a na skutek którego uszkodzeniu uległo lewe oko ubezpieczonej, w sposób, który praktycznie uniemożliwia jej widzenie obuoczne. Biegła wskazała zatem w sposób niewątpliwy zarówno przyczynę, jak i źródło niezdolności. Nadto w sposób przekonujący wyjaśniła, że w związku z powstałym schorzeniem, ubezpieczona utraciła zdolność do pracy we wszystkich zawodach, w których wymagane jest widzenie obuoczne, a właśnie tego typu prace jak kucharka, szwaczka, czy pracownik montażu, do tej pory wykonywała ubezpieczona. Wnioski wynikające z opinii biegłej z zakresu okulistyki, potwierdziła biegła z zakresu medycyny pracy.

Wskazać należy, że w przyznaniu zakresu znaczeniowego art. 12 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w utrwalonym już ujęciu doktrynalnym, kwalifikacje ubezpieczonego podlegają definiowaniu zarówno na płaszczyźnie

formalnej jak i posiadanych faktycznych umiejętności. Racje ma skarżący, że na gruncie wykładni literalnej ww. przepisu, nie sposób formułować wniosku o dystynkcji w zakresie wyższości któregośkolwiek ze sposobów postrzegania kwalifikacji ubezpieczonego. Nie mniej, pogląd o braku takiego rozróżnienia nie wytrzymuje argumentacji natury funkcjonalnej, przemawiającej za badaniem przede wszystkim faktycznych umiejętności ubezpieczonego. Nie ulega bowiem wątpliwości, że celem uzyskania świadczenia rentowego z tytułu niezdolności do pracy, jest społeczne niwelowanie skutków utraty możliwości wykorzystania posiadanych umiejętności w pracy zawodowej, co ubezpieczony mógłby nadal czynić, gdyby nie określone schorzenia psychofizyczne. To zatem suma tych faktycznych umiejętności, pozwala określić kwalifikacje ubezpieczonego, formalne ich potwierdzenie ma zaś to znaczenie, że pozwala wnioskować o umiejętnościach ubezpieczonego, których posiadanie, na skutek różnego rodzaju czynników jak i samych właściwości tych umiejętności, może z upływem czasu ulec zatarciu.

W tym miejscu należy zauważyć, że zawód – technik ekonomista, jest trudny do określenia w zakresie typowego katalogu czynności. Zwykle, stanowi on nazwę generalną dla różnego rodzaju stanowisk w strukturze działów finansowych przedsiębiorstw. Cechą wspólną tych stanowisk jest zaś to, że wymagają konkretnych umiejętności związanych z wiedzą z zakresu finansów czy rachunkowości. Wiedza ta, podlega ciągłemu procesowi dezaktualizacji, co wymaga od osoby zatrudnionej na tego typu stanowiskach, ciągłego podnoszenia kwalifikacji a przynajmniej stałego monitorowania nowości. W perspektywie prawie 20 letniego okresu jaki upłynął od momentu ukończenia przez ubezpieczoną technikum ekonomicznego, z uwagi na niewykonywanie przez nią pracy w zawodzie, czy w ogóle wykonywanie jedynie prac fizycznych, trudno uznać, aby posiadała ona umiejętności niezbędne do zatrudnienia na stanowisku wymagającym szeroko pojętej aktualnej wiedzy ekonomicznej. Stąd też trafne pozostaje zapatrywanie Sądu pierwszej instancji, iż ubezpieczona nie posiada kwalifikacji do pracy na stanowisku właściwym dla umiejętności technika - ekonomisty.

Wskazać należy, że skarżący w sposób niewłaściwy postrzega również znaczenie możliwości przekwalifikowania, o którym mowa w art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy o rentach i emeryturach z FUS. Możliwość uzyskania przez ubezpieczonego nowych kwalifikacji, ma znaczenie dla oceny stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowań co do odzyskania zdolności do pracy (art. 13 ust. 1 ww. ustawy). Oznacza to, że ewentualna możliwość przekwalifikowania, musi być oceniana przez pryzmat ustalenia zachowanej zdolności do pracy, a zatem musi uwzględniać możliwość wykonywania porównywalnych pod względem poziomu posiadanych kwalifikacji określonych rodzajów prac ze względu na ich cechy wspólne, umożliwiające wykorzystanie dotychczasowych kwalifikacji i umiejętności oraz prac, które ubezpieczony może wykonywać po przekwalifikowaniu zawodowym, o ile jest ono możliwe, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne. Chcąc zatem skutecznie podważyć prawidłowość zapatrywania Sądu Okręgowego w tym zakresie, skarżący winien wykazać możliwość przekwalifikowania się przez ubezpieczoną, przy zachowaniu wyżej wymienionych warunków. Z uwagi na prace dotychczas wykonywane przez ubezpieczoną, nietrafny jest wniosek, jakoby mogła ona z łatwością uzyskać kwalifikacje do wykonywania szeroko pojętego zawodu ekonomisty, już z tego względu, że do tej pory wykonywała wyłącznie prace fizyczne, w żaden sposób niezwiązane z tym zawodem, który wymaga niewątpliwie znacznego zasobu wiedzy specjalistycznej jak i doświadczenia. Podkreślić należy, że rozważania i wnioski skarżącego ogniskują się wyłącznie w kierunku możliwości przekwalifikowania się ubezpieczonej w celu wykonywania zawodu ekonomisty, nie zaś jakiegokolwiek pracy umysłowej na tzw. otwartym rynku pracy. Stąd też ewentualna prognoza biegłych, co do możliwości wykonywania przez ubezpieczoną w przyszłości innej pracy, ma znaczenie tylko w zakresie ustalenia okresu niezdolności.

Opinie biegłych z zakresu okulistyki jak i medycyny pracy w sposób jednoznaczny wskazują, iż odwołująca nie może wykonywać prac wymagających widzenia obuocznego - w tych zaś kategoriach, mieszczą się prace, które wykonywała przez cały okres jej aktywności na rynku pracy. Skoro więc ubezpieczona posiada faktyczne kwalifikacje jedynie do wykonywania pracy fizycznej wymagającej widzenia obuocznego, oznacza to, iż utraciła zdolność do wykonywania pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami, co czyni ją niezdolną do pracy w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS. To zaś, na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 6 ustawy wypadkowej uzasadnia przyznanie ubezpieczonej prawa

do renty z tytułu wypadku przy pracy, z którym związany jest rozpoznany u niej stan niezdolności do pracy, od dnia złożenia wniosku z 25 września 2012 r. do dnia 31 lipca 2015 r.

Tak argumentując, na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

SSA Barbara Białecka SSA Urszula Iwanowska SSO del. Beata Górka